

Втручання в роботу телекомунікаційних систем в Україні потребує вжиття низки заходів протидії, зокрема: зменшення кількості авторизаційних лімітів, розширення використання чіпових карт, застосування сучасного мережевого захисту банківських систем, у тому числі систем додаткового підтвердження платежів через одноразові паролі та коди.

Небезпеку складає одночасне використання браузера для ігор чи спілкування в соціальних мережах та здійснення Інтернет-банкінгу. Використання ліцензійного програмного забезпечення, новітні системи мережевого захисту фінансових установ та організацій, роз'яснювальна робота серед клієнтів у питаннях збереження конфіденційності інформації та індивідуальних даних сприяє зниженню кількості кіберзлочинів.

Існує потреба удосконалення внутрішнього чинного законодавства України шляхом доповнення термінології нормативно-правової бази в сфері кіберзлочинності.

Наразі в Україні відсутня єдина державна стратегія з кібербезпеки та цифрового суверенітету, виробництво власних програм та сучасної електронної комп'ютерної техніки, а також єдина національна операційна система обміну інформацією. За відсутності власної технічної, програмної бази країна з низьким рівнем обізнаності, інформаційної безпеки й надалі лишатиметься залежною і вкрай вразливою до глобальних загроз.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Біленчук П.Д. Організована транснаціональна комп'ютерна злочинність: глобальна проблема третього тисячоліття / П.Д. Біленчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.crime-research.ru/library/Bilukr.htm>.
2. Офіційний сайт Незалежної асоціації банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.anticyber.com.ua/article_detail.php?id=186.
3. The Economic Impact of Cybercrime and Cyber Espionage. Report // Center for Strategic and International Studies, July 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://csis.org/files/publication/60396rpt_cybercrime-cost_0713_ph4_0.pdf.
4. The Economic Times / Cyber-crime costs up to \$500 billion to world economy [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://articles.economictimes.indiatimes.com/2013-07-23/news/40749590_1_cyber-crime-cyber-attacks-global-economy.
5. 2013 Internet Crime Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ic3.gov/media/annualreport/2013_ic3report.pdf.
6. 2012 Norton Cybercrime Report // http://now-static.norton.com/now/en/pu/images/Promotions/2012/cybercrimeReport/2012_Norton_Cybercrime_Report_Master_FINAL_050912.pdf.
7. The Global Information Technology Report 2014 / The Networked Readiness Index 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/GITR/2014/GITR_OverallRanking_2014.pdf.
8. Overview of current cyber attacks // Top 15 of Source Countries [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sicherheitstacho.eu/?lang=en>.
9. Динаміка проникнення Інтернету в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=80>.
10. Динаміка використання Інтернет в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=199&page=2>.
11. В Україні більше людей стало користуватися Інтернетом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://espresso.tv/news/2014/05/22/v_ukrayina_bilshe_lyudey_stalo_korystuvatsya_internetom.
12. В Украине растет финансовая киберпреступность [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.finance.ua/ru/~2/0/all/2013/12/15/314801>.
13. Новый банковский троян Zberp обнаружен экспертами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bin.ua/news/finance/banking/156921-novyj-bankovskij-troyan-zberp-obnaruzhen.html>.

УДК 339.72

Колінець Л.Б.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри міжнародної економіки

Тернопільського національного економічного університету

ФІНАНСОВА КРИЗА В АЗІЇ: ПРИЧИНИ ТА УРОКИ

Стаття присвячена висвітленню причин виникнення та перебігу фінансової кризи в Азії у 1997–1998 рр. Показано, що криза поєднувала у собі елементи різних типів кризи: розпочавшись як валютна, вона перетворилася в банківську і боргову кризи. Проведено аналіз основних факторів, що вплинули на розвиток кризи в Азії. Охарактеризовано уроки, які можна винести з даної кризи в Азії, та проведено аналогію з кризою в ЄС.

Ключові слова: фінансова криза, боргова криза, фінансова система, платіжний баланс, іноземний капітал.

Колінець Л.Б. ФИНАНСОВЫЙ КРИЗИС В АЗИИ: ПРИЧИНЫ И УРОКИ

Статья освещает причины возникновения и течения финансового кризиса в Азии в 1997–1998 гг. Показано, что кризис сочетал в себе элементы различных типов кризиса: начавшись как валютный, он превратился в банковский и долговой кризис. Проанализированы основные факторы, повлиявшие на развитие кризиса в Азии. Охарактеризованы уроки, которые можно извлечь из данного кризиса в Азии, и проведена аналогия с кризисом в ЕС.

Ключевые слова: финансовый кризис, долговой кризис, финансовая система, платежный баланс, иностранный капитал.

Kolinet L.B. ASIAN FINANCIAL CRISIS: CAUSES AND LESSONS

The article deals with causes and flow of the financial crisis in Asia in 1997–1998. It is shown that the crisis combines the elements of different types of crisis: it begun as a currency, it has grown into the banking and debt crisis. It has been analysed the main factors that influenced on the development of the crisis in Asia. It has been characterized the lessons to be learned from this crisis in Asia, and the analogy with crisis in the EU.

Keywords: financial crisis, debt crisis, financial system, balance of payments, foreign capital.

Постановка проблеми. Азіатська фінансова криза, яка поширилася з Таїланду в інші країни регіону в другій половині 1997 року, ввела ці країни у глибокий занепад, який супроводжувався зростанням безробіття, злиднями і соціальними проблемами. Це стало несподіванкою для всіх, адже регіон Східної Азії був протягом багатьох років зразковою моделлю розвитку для всіх країн, що встали на шлях створення зовнішньоорієнтованих економік. Різка погіршення фінансово-економічної ситуації у цьому регіоні викликало справжній шок як серед учених-економістів, так і серед практиків. Ніколи ще в економічній історії Східної Азії не було випадку, щоб фінансова криза синхронно поширилася на кілька країн регіону, викликавши руйнування платіжного механізму і синхронний економічний спад і депресію. Можна констатувати, що модель економічного зростання кризових країн, орієнтована на отримання вигод від активної участі в інтеграції міжнародних ринків товарів і капіталу, виявилася не здатною ефективно функціонувати у створеному нею ж середовищі високої залежності національної економіки від кон'юнктури міжнародних ринків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Криза в Азії викликає значний інтерес серед науковців вже протягом десятиліть. Так, ґрунтовне дослідження цієї кризи провів економіст Ф. Мішкін [1]. До його досягнень можна віднести виокремлення уроків, які необхідно засвоїти, для уникнення або мінімізації фінансових криз у майбутньому. Р. Еммерс та Дж. Равенхіл розглядають наслідки азіатської фінансової кризи для регіоналізму Східної Азії [2]. Новий погляд на наслідки кризи в Азії та необхідні шляхи подальшої трансформації системи регулювання світових фінансів виклав у своїх дослідженнях Р. Керні [3].

Цілі статті. На основі викладеного можна сформулювати такі цілі дослідження:

- охарактеризувати причини виникнення фінансової кризи в Азії;
- проаналізувати перебіг цієї кризи для окремих країн;
- провести порівняння фінансової кризи в Азії та нещодавньої кризи в ЄС;
- на основі узагальненого досвіду запропонувати заходи з мінімізації впливу кризи на країни.

Основний зміст та обґрунтування отриманих наукових результатів. Фінансова криза в Південно-Східній Азії, яка вибухнула у другій половині 1997 р., суттєво вдарила по економіці багатьох країн, насамперед азіатських, а також мала негативний вплив на ринки, що розвиваються. Стан справ у реальній економіці більшості розвинених країн залишився стійким і збалансованим. У середньому 43% ВВП країн – членів ОЕСР у 1997 р. зріс на 3%.

Рекордний за тривалістю економічний підйом у США і порівняно повільне, але стабільне поліпшення кон'юнктури в Європі контрастувало із серйозними фінансовими труднощами у країнах Південно-Східної Азії, що супроводжувалися крахом фінансових ринків, девальвацією валют, накручуванням процентних ставок по короткостроковим позиках. Знецінення валют і обвал на фондових ринках для Індонезії та Південної Кореї за півроку склав 50%. Фінансові ринки обвалилися в Таїланді, Малайзії, Індонезії, на Філіппінах і в Південній Кореї. Значний спад у виробництві, збуті, інвестиціях уповільнив економічне зростання у багатьох з цих країн.

Фінансова криза в Східній Азії 1997–1998 рр. поєднувала у собі елементи різних типів кризи: розпочавшись як валютна, вона перетворилася у бан-

ківську і боргову кризи, при цьому найбільш чітко цей ланцюжок простежувався у чотирьох країнах АСЕАН. Взагалі, переплетення елементів валютної, банківської та боргової криз є характерною рисою розвитку фінансових криз у країнах з ринковою економікою. При цьому перетворення одного типу кризи в інший не носить причинно-наслідкового характеру і визначається конкретними умовами країни, яка переживає фінансові потрясіння.

Порушення платіжного механізму і нормального функціонування фінансових ринків неминуче веде до нерационального розподілу ресурсів або їх недовикористання і, отже, може відбутися на динаміці ВВП. Дійсно, як видно з рисунка 1, у всіх кризових країнах Східної Азії на початку 1998 р. спостерігався економічний спад.

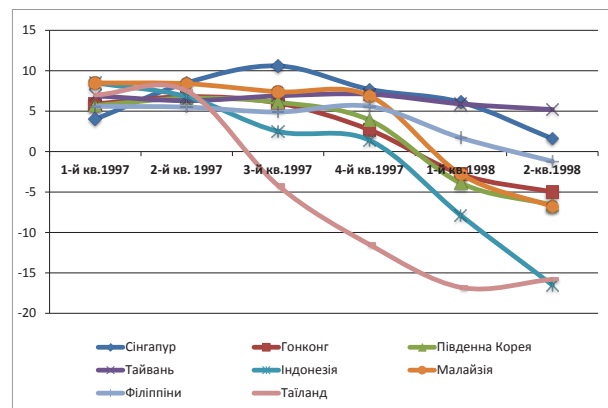

Рис. 1. Ріст ВВП у деяких країнах Азії, %

Примітка: побудовано автором на основі [4]

В Індонезії і Таїланді показники скорочення ВВП досягли двозначних величин – -16,5% і -15,8% відповідно. Причому в Таїланді падіння ВВП почалося ще у III кварталі 1997 р., у той час як у більшості країн – лише у I кварталі 1998 р. Найменше з п'яти кризових країн постраждали Філіппіни. Як правило, це пояснюють відносно пізнім приєднанням Філіппін до числа найбільш привабливих для іноземних інвесторів країн і, отже, більш низьким рівнем зарплатності корпоративного і фінансового секторів економіки.

Відбулося значне знецінення національних валют країн Азії. Найбільша девальвація валют станом на початок 1998 р. у порівнянні з січнем 1996 р. відбулася у Індонезії, Кореї та Таїланді (див. рис. 2). Стабільним валютний курс залишився лише у Гонконзі.

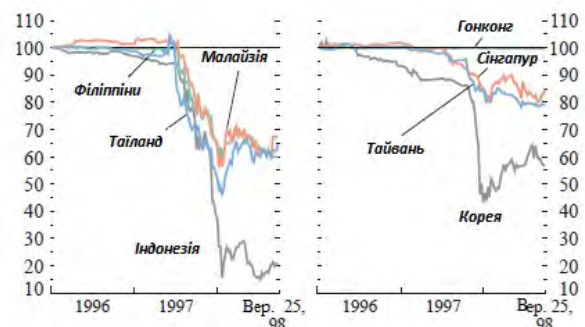

Рис. 2. Курси національних валют по відношенню до долара США (доларів США за одиницю національної валюти, 5 січня 1996 р. =100) [4]

Очікування того, що знецінення регіональних валют сприятиме зростанню експорту і швидкому поверненню до колишніх темпів економічного зростання, виправдалися лише частково. У першій половині 1998 р. стан сукупного зовнішньоторговельного балансу п'яти кризових країн значно покращився (див. рис. 3), і дефіцит в 40 млрд доларів США, що мав місце на початку 1997 р, змінився позитивним салдо у 80 млрд доларів США.

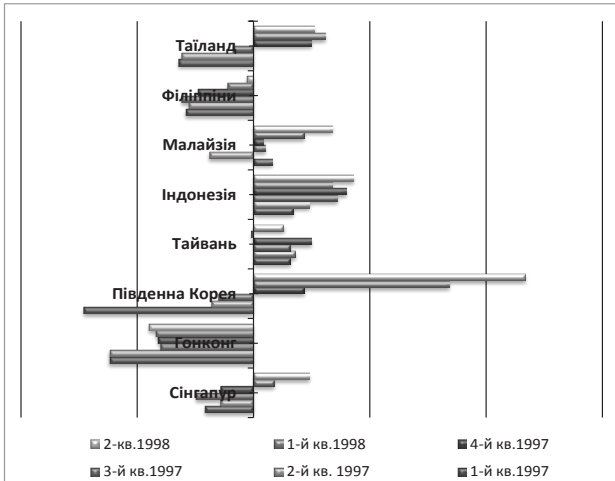

Рис. 3. Торговий баланс деяких країн Азії, в млрд дол. США

Примітка: побудовано автором на основі [4]

Однак експортні доходи в доларовому обчисленні залишилися на колишньому рівні, а досягнуте поліпшення зовнішньоторговельного балансу було пов'язано зі скороченням приблизно на третину вартісного обсягу імпорту в доларовому обчисленні, яке пояснюється занепадом внутрішнього попиту в кризових країнах і відносним подорожчанням імпортованих товарів.

Що стосується експорту, то реально присутній ефект збільшення фізичного обсягу експортних поставок був «з'їдений» зниженням світових цін на основні статті регіонального експорту. У той же час слід зауважити, що динаміка експортних доходів у п'яти кризових країнах сильно відрізнялася. Якщо на Філіппінах і в Південній Кореї вартісний обсяг експорту в доларовому обчисленні збільшився на 20 і 5% відповідно, то в Індонезії, Малайзії, Таїланді – навпаки, знизився приблизно на 5-10%.

Ще одним показником спаду економічної активності в країнах Східної Азії є несприятлива динаміка безробіття. Так, у Південній Кореї її рівень підвищився з 2,25% в передкризовий період до 7% в середині 1998 року, що є найвищим рівнем за попередні 12 років. Непрямим свідченням пригніченого внутрішнього попиту також можуть служити помірні цифри інфляції споживчих цін майже в усіх кризових країнах; виняток становить Індонезія, де зростання споживчих цін у першій половині 1998 р склало 46,5%.

Безробіття та інфляція – це не лише економічні категорії, а й соціальні, які прямо сприяють зниженню життєвого рівня та зростання бідності в кризових країнах. Крім того, фінансова криза поставила під питання існування приватних форм соціального забезпечення, наприклад, південнокорейських корпоративних схем соціального захисту. Очевидно, що в таких умовах від держави потрібні додаткові ви-

трати на соціальні цілі, зокрема на дотації для найбідніших верств населення, розвиток і розширення систем соціальних виплат, створення центрів перепідготовки кадрів.

Серед основних факторів, що вплинули на розвиток кризи в Азії, слід відзначити слабку диверсифікацію виробництва і торгівлі, залежність від зовнішніх джерел фінансування, гарантії держави у фінансовому секторі та інвестиційний бум [5].

Розглянемо їх детальніше:

1. Слабка диверсифікацію виробництва і торгівлі.

В азіатських країнах, таких як Індонезія, Корея, Сінгапур, Таїланд, у докризовий період зберігалася висока частка торгівлі всередині Азіатського регіону. Частка азіатських країн, включаючи Японію, становила в середньому більш 40% в експорті та імпорті цих країн в 1992 і 1996 р. У період кризи у 1997 р. експорт та імпорт в Азії знизився нижче 30% лише в Індонезії, а решта країн зберегли високий рівень регіональної торгівлі.

Крім слабкої диверсифікації торгівлі по країнам слід відзначити також слабку диверсифікацію джерел експортних доходів у країнах Азії.

2. Залежність від зовнішніх джерел фінансування та інвестиційний бум.

У передкризовий період темпи приросту капіталовкладень і обсяги припливу капіталу в азіатські країни залишалися високими, незважаючи на низьку прибутковість інвестиційних проектів. Частково це можна пояснити тим, що в індустріальних країнах (особливо в Японії) відбулося зниження процентної ставки, і ця різниця у процентних ставках стимулювала вкладати великі інвестиції в азіатські країни [6]. Однак місцеві банки або насильно (згідно з місцевими законодавствами про інвестування пріоритетних галузей), або добровільно (через брак якісної проектної експертизи) реінвестували отримані короткострокові кредити в проекти з мінімальною окупністю або в зовсім неприбуткові, що стало ще однією причиною виникнення великого обсягу безповоротних позик (див. табл. 1).

Таблиця 1

Частка безповоротних позик у загальному обсязі кредитування, % [7]

	Індонезія	Корея	Малайзія	Таїланд	Філіппіни	Сінгапур	Гонконг
1996	13	8	10	13	14	4	3
1997	11	16	7,5	15	15,5	2	1,5
1998	20	22,5	15	25	17	3,5	3

Як видно з таблиці 1, вже у 1996 р в чотирьох країнах Південно-Східної Азії (Індонезія, Малайзія, Таїланд, Філіппіни) частка такого роду позик у загальному обсязі кредитування становила 10% і більше. У той же час у Сінгапурі та Гонконгу, тобто в тих регіонах, де фінансова криза не була такою глибокою, як у розглянутих п'яти країнах, частка «поганих» кредитів була значно меншою, ніж в Індонезії, Кореї, Малайзії, Таїланді та Філіппінах.

Короткостроковий зовнішній борг є теж одним з передвісників кризи у даних країнах. З 1990 по 1997 рр. короткостроковий зовнішній борг зріс в Індонезії с 11,1 до 32,2 млрд дол., у Кореї – з 22,8 до 100 млрд дол., у Таїланді – з 8,3 до 34,8 млрд. дол. Пік зростання короткострокового боргу в Таїланді (41,1 млрд. дол.) припадав на 1995 рік, або період спа-

ду припливу прямих і портфельних інвестицій. Тиск короткострокового боргу зростав на тлі погіршення торгового сальдо. Відношення короткострокового боргу до експорту зросло з 1992–1997 рр. п Таїланді з 43 до 60%, у Кореї – з 32 до 50%, в Індонезії – з 52 до 108% [5].

Зростання короткострокового боргу створило загрозу втечі депозитів з банківського сектора. Внутрішні інвестори також прагнули позбутися від довгострокових активів під впливом зростання концентрації короткострокового іноземного боргу. У результаті навіть міцні до набігів банки почали поступово перетворюватися у неплатоспроможні.

3. Гарантії держави у фінансовому секторі.

Однією з причин кризи можна назвати прив'язку валютного курсу або гарантії уряду щодо забезпечення конвертованості національної валюти в майбутньому за фіксованим курсом. Таким чином, уряд знімав з економічних агентів ризик девальвації валюти і стимулював приплив іноземного капіталу. У цьому випадку найчастіше кредитори і позичальники недооцінювали валютний ризик.

Фіксований валютний курс був перешкодою для пристосування зростання ефективного курсу національної валюти, погіршення торгівлі та зростання зобов'язань в іноземній валюті. Внаслідок забезпечення такого роду урядових гарантій наростає дисбаланс валютних активів і зобов'язань у банківському секторі.

У результаті кумулятивного ефекту розглянутих вище факторів ринки азійських країн стали досить вразливими, що й спонукало виникнення такої глибокої фінансової кризи.

Однією з наступних потужних фінансових криз у світі стала криза в ЄС. Криза в Азії та криза в ЄС багато в чому подібні, але містять суттєві відмінності в причині їх виникнення. Розглянемо деякі з них.

Першою головною відмінністю між кризами в Азії 1998 р. та кризою в ЄС була природа їх механізмів обмінного курсу. Азійські країни на той час встановлювали фіксовані або напівфіксовані курси обміну, що стало джерелом проблем, оскільки такі валютні режими заохочували до накопичення надмірних зовнішніх боргів приватного сектора, у тому числі й фінансових інститутів.

На відміну від цього, європейські країни – за винятком Ісландії і в принципі Латвії, Угорщини та Румунії – були замкнені разом у валютному союзі. Угорщина та Румунія вирішили істотно не експлуатувати їх потенційну гнучкість обмінного курсу. У той же час лідери країн зони євро дійшли висновку, що у них не було вибору, окрім як залишатися з євро. Коли, починаючи з 2007 року, розгорнулася світова фінансова криза, влада і спостерігачі від країн зони євро побачили у своєму членстві в зоні євро джерело сили і стійкості.

По-друге, європейська криза була ширшою – торкнулася 10 країн (і ще потенціал кількох був порушеним). На противагу цьому, тільки у п'ятих країн проявилася азійська криза. Інші країни азійського регіону частково відчували вплив кризи, але не до такої міри, щоб вимагати міжнародної допомоги. Однак можна відзначити, що азійська криза залишила більший глобальний слід.

Третьою відмінністю у вибоках азійської та європейських криз є те, що перша була досить швидкоплинною, як видно з кількості років, які пройшли до відновлення темпів зростання реального ВВП до докризового рівня. Цей термін склав всього два роки для Кореї та Філіппін, три роки для Малайзії, чотири

роки для Таїланду і п'ять років для Індонезії. В європейських країнах, що переживали кризу, де зниження реального ВВП почалося в 2008 р. або 2009 р. у зв'язку з світовою фінансовою кризою, зростання реального ВВП у 2013 р. не досягло передкризового рівня у жодній з країн.

Четверта відмінність у походженні азійської та європейської криз полягає у різних ролях приватного та державного секторів. Азійську кризу спричинили дисбаланси та крайнощі, пов'язані з приватним сектором: дефіцит рахунку поточних операцій, зовнішні борги, надмірна залежність від фінансування через позиковий капітал, слабка фінансова система, що була під загрозами кредитних бумів. Крім того, азійські уряди, в цілому, були у змозі поглинути скорочення частки позикових коштів приватного сектора, зокрема банків, що знаходяться на їх балансі. Значна частина боргових проблем вирішувалася у відносинах приватний сектор – приватний сектор, без істотного державного посередництва. Витоки європейських криз були також значною мірою, але не виключно, у приватному секторі, пов'язані з кредитними бумами. Потреба їх вирішення, однак, швидко залучила державний сектор. Крім того, у багатьох, але не всіх європейських країнах уряди не були в змозі легко поглинати борги приватного сектора. В Європі боргові проблеми приватного сектора спричинили в значній мірі боргові проблеми у державному секторі.

І, нарешті, останньою відмінністю в походженні криз в Азії і Європі є те, що європейці не були готові мати справу з кризами, зокрема через їх більш високі ступінь економічної і фінансової інтеграції. Відсутність європейської готовності виражалася через відсутність установ, які б мали досвід у здійсненні антикризових заходів для групи країн, що входять у монетарний союз. Ця інституційна слабкість, яка не має відношення до Азії, де країни були самостійні, виплила на поверхню через те, що значна кількість європейських країн мали власні фінансові проблеми, і вони мали значно менше хороших можливостей впоратися з ними. Хоча окремі країни Азії були джерелом та одержувачами значного зараження фінансовими проблемами від своїх сусідів, вони не були тісно економічно і фінансово пов'язані. Філіппіни, зокрема, згодом виграли від того, що не тісно координували свої антикризові заходи з іншими країнами.

Ці кризи більш схожі, ніж відмінні. Звичайно, вони відрізнялися своїм перебігом, але головним уроком, який можна винести з цих криз, є те, що фінансова політика країн повинна бути спрямована не лише на запобігання кризам, але й на їх врегулювання. Необхідно принципово і радикально переосмислити фінансову і макроекономічну політику країн. Це призведе до запобігання криз, природна проциклічність економічних і фінансових систем буде знижена і, отже, вірулентність криз також буде скорочена.

Загалом, досвід протікання фінансової кризи та економічних спадів у Східній Азії може бути використаний для отримання декількох уроків про те, як можна було б уникнути майбутніх криз і що робити у разі виникнення таких криз. Першим уроком з цієї кризи є те, що державне втручання є вагомим важелем, щоб оздоровити фінансову систему: для країн з ринком, що формується, необхідним є залучення міжнародного кредитора останньої інстанції. Другий урок полягає в тому, що міжнародним кредиторам останньої інстанції необхідно накладати відповідні умови щодо його кредитування, щоб уникнути ство-

рення надмірної моральної шкоди, яка сприяє фінансовій нестабільності. Третій урок – хоча притоки капіталу сприяли кризі, вони є швидше симптомом, а не першопричиною кризи: таким чином, валютний контроль навряд чи буде достатньо корисною стратегією, щоб уникнути майбутніх криз. Четвертий урок полягає в тому, що прив'язка режимів валютних курсів є дуже небезпечною стратегією для країн з ринком, що формується, і може пришвидшити фінансові кризи.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Сформулюємо основні висновки, які можуть мати безпосереднє відношення не тільки до моделі розвитку Східно-азіатських країн, а й до інших країн з ринками, що формуються:

1. Криза в Азії має дві специфічні особливості: вперше системна криза виникла в країнах, які протягом тривалого часу дотримувалися стратегії зовнішньої орієнтації, успішна реалізація якої сприяла появі феномена «народжуваних ринків»; вперше системна криза виникає на тлі відносно благополучної внутрішньої макроекономічної та зовнішньоекономічної ситуації.

2. Незважаючи на переважно ендогенний характер кризи, у ході дослідження розкрилися зовнішні фактори кризи, пов'язані з ризиками сучасного етапу інтеграції світової економіки і недоліками регулювання світової фінансової системи.

3. При наявності структурних проблем у фінансовому та корпоративному секторах економіки, які потребують тривалого періоду часу для їх вирішення, лібералізація операцій по рахунку руху капіталу повинна здійснюватися з урахуванням ризиків, пов'язаних з фактором високої мобільності міжнародного капіталу.

4. Одним із способів зменшити вразливість національної фінансової системи може бути введення обмежень на деякі операції по рахунку руху капіталу платіжного балансу, наприклад, у формі податку (резервних вимог) на зовнішні запозичення. До речі, справедливість цього висновку підтверджує не тільки досвід Чилі, але й Китаю, де режим селективного контролю сприяв стримуванню спекулятивного тиску

короткострокового капіталу під час азіатської кризи.

5. Практика контролю за переміщенням міжнародного капіталу свідчить про те, що він здатний змінити структуру припливу капіталу в бажаному напрямку, однак тривалість його ефективної дії обмежена в часі. Тому режим контролю за переміщенням капіталу можна розглядати як тимчасову міру.

Отже, фінансова криза в країнах Східної Азії розкрила не тільки вузькі місця їх моделі розвитку в умовах підвищеної мобільності міжнародного капіталу, а й показала обмеженість можливостей інституційної структури міжнародної фінансової системи щодо запобігання системним кризам. Таким чином, крім економічних і структурних реформ у країнах, які стали жертвою кризи більше за всіх, другим напрямом заходів щодо запобігання подібних криз у майбутньому має стати зміна інституційної структури регулювання міжнародної фінансової системи.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Mishkin, Frederic S., *Lessons from the Asian crisis*, Journal of International Money and Finance, Elsevier, 1999, vol. 18(4). – P. 709-723.
2. Emmres, Ralf; Ravenhill, John. *The Asian and global financial crises: consequences for East Asian regionalism*. – Contemporary Politics, 2011, 17.2: 133-149.
3. Carney, Richard, ed. *Lessons from the Asian financial crisis*. – Routledge, 2009.
4. World Economic Outlook, October 1998, IMF, Washington [Electronic resource] – Access mode : <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/weo1098/pdf/1098ch2.pdf>.
5. Осипова О.А., Пухов С.Г. Экономический кризис 1997-1999 гг. в Тайланде, Корее и Индонезии: причины, предпринимаемые меры и финансовая помощь / О.А. Осипова, С.Г. Пухов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.dcenter.ru/news_main/Crisis-history_new1.pdf.
6. Колосюк Н.А. Причины азиатского финансового кризиса // Известия Восточного института, 2003. – № 7. – С. 42-47.
7. World Bank. 1998. *Analysis and summary tables*. Vol. 1 of Global development finance : 1998. Global Development Finance; A World Bank book*Global Development Finance. Washington DC ; World Bank [Electronic resource]. – Access mode : <http://documents.worldbank.org/curated/en/1998/03/727045/global-development-finance-1998-vol-1-2-analysis-summary-tables>.